

RP 61/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 84 och 85 b § i mervärdesskattelagen och 3 § i lagen om skatt på vissa försäkringspremier

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att mervärdesskattelagen och lagen om skatt på vissa försäkringspremier ändras.

Det föreslås att den allmänna mervärdesskattesatsen och försäkringspremieskattesatsen höjs från 24 procent till 25,5 procent.

Propositionen hänför sig till den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 september 2024.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.1.1 Mervärdesskattelagen	3
1.1.2 Lagen om skatt på vissa försäkringspremier	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och förslag.....	3
2.1 Mervärdesskattelagen	3
2.2 Lagen om skatt på vissa försäkringspremier	4
3 De huvudsakliga konsekvenserna.....	4
3.1 Inledning.....	4
3.2 Ekonomiska konsekvenser.....	4
3.2.1 Konsekvenser för statsbudgeten	4
3.2.2 Konsekvenser för priserna	5
3.2.3 Konsekvenser för företagen	6
3.2.4 Slopande av skattelättnaden vid den nedre gränsen för skattskyldighet.....	7
3.2.5 Konsekvenser för hushållen.....	7
3.2.6 Konsekvenser för inkomstfördelningen.....	7
3.2.7 Totalekonomiska konsekvenser.....	9
3.2.8 Konsekvenser för sysselsättningen	10
3.3 Konsekvenser för jämställdheten mellan könen	10
3.4 Konsekvenser för myndigheterna	10
4 Remissvar	11
5 Ikraftträdande	12
6 Förhållande till andra propositioner	13
LAGFÖRSLAG.....	14
1. Lag om ändring av 84 och 85 b § i mervärdesskattelagen	14
2. Lag om ändring av 3 § i lagen om skatt på vissa försäkringspremier	15
BILAGA	16
PARALLELLTEXTER.....	16
1. Lag om ändring av 84 och 85 b § i mervärdesskattelagen	16
2. Lag om ändring av 3 § i lagen om skatt på vissa försäkringspremier	17

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

1.1.1 Mervärdesskattelagen

Statsminister Petteri Orpos regering enades vid ramförhandlingarna den 15–16 april 2024 om en plan för de offentliga finanserna 2025–2028. Regeringen fattade vid ramförhandlingarna beslut som syftar till att förbättra hållbarheten i de offentliga finanserna och skapa förutsättningar för att stoppa skuldsättningen. Enligt protokollsanteckningarna från ramförhandlingarna genomför regeringen som en del av beredningen av tilläggsbudgeten en höjning av den allmänna mervärdesskattesatsen till 25,5 procent senast från och med den 1 september 2024.

Enligt den gällande mervärdesskattelagen (1501/1993) är den allmänna skattesatsen 24 procent av skattegrunden.

Bestämmelser om det mervärdesskattesystem som ska tillämpas i EU finns i rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 om ett gemensamt system för mervärdesskatt, nedan *mervärdesskattedirektivet*. Genom direktivet har en gemensam skattebas och skattesatsstruktur inom mervärdesskattesystemen för EU:s medlemsstater fastställts.

Enligt artikel 96 i direktivet ska medlemsstaterna tillämpa en normalskattesats för mervärdesskatt, som ska fastställas av varje medlemsstat som en viss procentsats av beskattningsunderlaget och som ska vara densamma för leverans av varor och tillhandahållande av tjänster. Enligt artikel 97 i direktivet ska normalskattesatsen inte vara lägre än 15 procent.

1.1.2 Lagen om skatt på vissa försäkringspremier

Bestämmelser om försäkringspremieskatt finns i lagen om skatt på vissa försäkringspremier (664/1966). Enligt 3 § utgör skattebeloppet 24 procent av försäkringspremier utan skatt.

Försäkringspremieskatten har uppfattats som en särskild konsumtionsskatt som kompletterar mervärdesbeskattningen. Skattesatsen för försäkringspremieskatt har följt den allmänna mervärdesskattesatsen och är för närvarande 24 procent.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid finansministeriet. Utkastet till proposition var på remiss den 29 april–17 maj 2024. Utlåtande begärdes av sådana myndigheter och intresseorganisationer inom näringslivet som är centrala med tanke på propositionen, sammanlagt 15 aktörer.

Begäran om utlåtande och de utlåtanden som lämnades finns tillgängliga i den offentliga tjänsten på adressen valtioneuvosto.fi/sv/projekt med projektkoden [VM086:00/2024](#).

2 Nuläge och förslag

2.1 Mervärdesskattelagen

I enlighet med det beslut som fattades vid regeringens ramförhandlingar föreslås det av statsfinansiella orsaker att den allmänna mervärdesskattesatsen höjs med 1,5 procentenheter. Enligt förslaget fastställs den allmänna mervärdesskattesatsen till 25,5 procent från ingången av september 2024.

Höjningen av skattesatsen genomförs genom en ändring av 84 och 85 b § i mervärdesskattelagen. Enligt den gällande 84 § i mervärdesskattelagen ska i skatt betalas 24 procent av skattegrunden, om inte något annat anges i 85 eller 85 a §. Enligt den gällande 85 b § ska med avvikelse från 85 och 85 a § i skatt betalas 24 procent av skattegrunden för sådana förpackningar och transportförmödenheter som berättigar till ersättning vid återsändande.

2.2 Lagen om skatt på vissa försäkringspremier

Skattesatsen för försäkringspremieskatt har följt den allmänna mervärdesskattesatsen. På samma sätt som i fråga om den allmänna mervärdesskattesatsen föreslås det att skattesatsen för försäkringspremieskatt höjs med 1,5 procentenheter. Enligt förslaget fastställs försäkringspremieskattesatsen till 25,5 procent från ingången av september 2024.

3 De huvudsakliga konsekvenserna

3.1 Inledning

Den allmänna mervärdesskattesatsen och försäkringspremieskattesatsen omfattar en stor mängd olika nyttigheter. Konsekvenserna av propositionen kan variera beroende på marknadsförhållandena i fråga om en viss nyttighet, till exempel när det gäller huruvida skatteförhöjningen överförs till konsumentpriserna.

3.2 Ekonomiska konsekvenser

3.2.1 Konsekvenser för statsbudgeten

Höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen beräknas på årsnivå öka statens inflöde av mervärdesskatt med ca 1 167 miljoner euro, statistiskt räknat, på 2025 års nivå. Höjningen av mervärdesskattesatsen innebär samtidigt också att statens utgifter för mervärdesskatt ökar, eftersom mervärdesskatten på inköp som görs av staten och andra motsvarande offentliga samfund är högre än tidigare. Med beaktande av denna ökning av statens mervärdesskatteutgifter beräknas den faktiska ökningen av statens mervärdesskatteintäkter uppgå till ca 1 031 miljoner euro, statistiskt räknat, på 2025 års nivå.

Den slutliga intäktseffekten beräknas dock vara mindre än den statiska intäktskalkylen, eftersom skärpningen av mervärdesskatten minskar hushållens köpkraft, vilket beräknas leda till att hushållen delvis anpassar sin efterfrågan. Med beaktande av denna effekt på efterfrågan beräknas den ökning av mervärdesskatteintäkterna som propositionen medför på årsnivå uppgå till 956 miljoner euro på 2025 års nivå. När det gäller 2024 beräknas ökningen av mervärdesskatteintäkterna uppgå till ca 161 miljoner euro, med beaktande av den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet och den två månader långa fördröjningen i redovisningen av mervärdesskatten.

Höjningen av försäkringspremieskattesatsen beräknas på årsnivå öka statens intäkter av försäkringspremieskatten med ca 62 miljoner euro, statistiskt räknat, på 2025 års nivå. Med beaktande av effekten på efterfrågan beräknas ökningen av intäkterna av försäkringspremieskatten uppgå till ca 58 miljoner euro per år. När det gäller 2024 beräknas ökningen av intäkterna av försäkringspremieskatten uppgå till ca 14 miljoner euro, med beaktande av den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet och den en månad långa fördröjningen i redovisningen av försäkringspremieskatten.

Det beräknas också att höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen leder till ökade intäkter av bilskatten och tobaksaccisen, eftersom grunden för dessa skatter är priset på varan, inklusive mervärdesskatt. En högre mervärdesskatt höjer det pris som ligger till grund för bilskatten och tobaksaccisen och därmed också intäkterna av bilskatten och tobaksaccisen.

Propositionen beräknas öka statens intäkter av bilskatten med ca 3 miljoner euro på 2025 års nivå. När det gäller 2024 beräknas ökningen av intäkterna av bilskatten uppgå till ungefär en miljon euro.

Propositionen beräknas öka statens intäkter av tobaksaccisen med ca 11 miljoner euro på 2025 års nivå, med beaktande av effekten på efterfrågan. När det gäller 2024 beräknas ökningen av intäkterna av tobaksaccisen uppgå till ca 4 miljoner euro.

Sammanlagt beräknas propositionen öka statens skatteintäkter i fråga om de nämnda skattelagen med ca 1 027 miljoner euro på 2025 års nivå, med beaktande av effekterna på efterfrågan och ökningen av statens mervärdesskatteutgifter. När det gäller 2024 beräknas ökningen av skatteintäkterna dessutom uppgå till ca 181 miljoner euro, med beaktande av den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet och fördröjningarna i redovisningen.

3.2.2 Konsekvenser för priserna

Om de föreslagna höjningarna överfördes i sin helhet till konsumentpriserna, skulle konsumentpriserna på de nyttigheter som ändringen gäller öka med 1,2 procent. Huruvida höjningarna överförs till priserna beror bland annat på konkurrensförhållandena inom den bransch där försäljaren är verksam, och på priselasticiteten när det gäller efterfrågan och utbud på den nyttighet som är föremål för höjningen. Om en produkt är priselastisk till exempel när det gäller efterfrågan, dvs. en ökning i priset innebär att efterfrågan sjunker avsevärt, drabbar en del av skatteförhöjningen försäljaren. Om efterfrågan däremot inte är ändras när priset ändras, kan skatteförhöjningen överföras till priset i sin helhet, så att slutkonsumenten står för kostnaden.

Forskning¹ visar att man i Finland i samband med höjningen av mervärdesskatten 2012 noterade att till exempel genomslaget på kort sikt på priserna på tjänster hos frisersalonger varierade mellan 0 och 120 procent av beloppet av höjningen av mervärdesskatten. Det har således konstaterats att genomslaget på konsumentpriserna av en skatteförhöjning kan variera avsevärt inom en grupp av nyttigheter. Utifrån material som innehåller uppgifter om EU-länder har det också bedömts att uppskattningsvis två tredjedelar av en höjning av mervärdesskatten i allmänhet överförs till priserna². Bedömningen är dock förknippad med osäkerhet.

¹ Benzarti m.fl. 2020. What Goes Up May Not Come Down: Asymmetric Incidence of Value-Added Taxes. *Journal of Political Economy*. 128:12, 4438-4474.

² Viren. 2005. Miten arvonlisävero vaikuttaa kuluttajahintoihin? *VATT-Keskustelualoitteita*. 380.

Eftersom en stor mängd varor och tjänster omfattas av de föreslagna ändringarna, är det inte möjligt att i detalj beräkna genomslaget på priserna när det gäller olika nyttigheter och olika försäljare. Enligt en bedömning är det svårt att identifiera den andel av förändringar i priserna som en höjning av den allmänna mervärdesskattesatsen utgör när det gäller ekonomin som helhet, eftersom ändringar i den allmänna mervärdesskattesatsen vanligen är små i förhållande till priserna på nyttigheter. Således har även andra faktorer i den ekonomiska omvärlden och till exempel frekvensen av enskilda företags beslut om och ändringar i sina priser kunnat inverka på de observerade förändringarna i priserna. Om ändringar i prissättningen föranleder betydande kostnader för ett företag, eller ändringarna görs som en del av en mer omfattande strategisk beslutsprocess, kan en prisändring ske på förhand eller med fördröjning, och både i större eller mindre omfattning än beloppet av skatteförhöjningen.³

Om höjningarna överförs i sin helhet till priserna, beräknas höjningen bidra till inflationen med 0,59 procentenheter.

3.2.3 Konsekvenser för företagen

Enligt Skatteförvaltningens informationsmaterial från 2023 om skattedeklaration av skatter som betalas på eget initiativ fanns det sammanlagt ca 444 000 aktörer som deklarerat mervärdesskatt på inhemsk försäljning enligt den allmänna mervärdesskattesatsen. Även om en mervärdesskatteskyldig inte betalar skatt enligt den allmänna mervärdesskattesatsen för sin försäljning, behöver den ändå beakta propositionen i sin verksamhet, till exempel på grund av mervärdesskatt som dras av från inköp. Den grupp av aktörer som ska beakta de föreslagna ändringarna i sin verksamhet, beräknas därmed vara ännu större och i princip omfatta alla mervärdesskatteskyldiga aktörer. Enligt informationsmaterialet från 2023 om skattedeklaration av skatter som betalas på eget initiativ hade ca 230 aktörer deklarerat försäkringspremieskatt som ska betalas. Enligt informationsmaterialet om skattedeklaration var de inhemska företag som deklarerat skatt enligt den allmänna mervärdesskattesatsen eller försäkringspremieskatt verksamma inom ungefär 780 olika branscher, dvs. inom ett tämligen brett urval av branscher.

Till den del de föreslagna höjningarna överförs till konsumentpriserna kan de minska efterfrågan på de nyttigheter som omfattas av höjningarna och på så sätt minska företagens produktion. Om marknadsförhållandena inte tillåter att priserna höjs med hela det belopp som mervärdesskatten höjs med, kan höjningen bedömas belasta arbetskraftsintensiva företag mer än företag vars insatser till stor del utgörs av anskaffningar. Detta beror på att det är möjligt att dra av mervärdesskatten på anskaffningarna, medan lönekostnaderna däremot belastar företaget fullt ut.⁴ På samma sätt kan det vara svårare för företag som säljer direkt till konsumenter att överföra skatteförhöjningen till priserna, jämfört med företag som främst säljer till andra företag. Därmed kan höjningen bedömas vara mer belastande för företag som säljer direkt till konsumenter.

Eftersom en stor mängd varor och tjänster omfattas av de föreslagna ändringarna, är det inte möjligt att i detalj bedöma hur konsekvenserna fördelas mellan företag som erbjuder olika nyttigheter.

Propositionen bedöms medföra administrativa kostnader av engångsnatur för de företag som säljer och köper sådana nyttigheter som är föremål för höjningarna. Företagen måste uppdatera

³ Europeiska kommissionen. 2011. A retrospective evaluation of elements of the EU VAT system.

⁴ Alennettujen arvonlisäverokantojen taloudelliset vaikutukset. Arbets- och näringsministeriets rapporter 12/2011.

sina datasystem, bokföringssystem och prissystem så att de motsvarar de föreslagna skattesatserna. De specifika konsekvenserna för enskilda företag beror bland annat på hur datasystemen är genomförda och i hur hög grad uppdateringen av priserna är automatiserad. Variationen i hur mycket de administrativa kostnaderna ökar bedöms vara stor mellan företagen. Antalet aktörer som till exempel uppdaterar prisuppgifter helt manuellt bedöms dock vara relativt litet. Däremot bedöms det att dessa aktörer eventuellt till stor del är småföretag, vilket innebär att de administrativa kostnadernas fasta natur i princip belastar dessa aktörer mer i förhållande till företagets storlek.

Eftersom höjningen enligt propositionen ska träda i kraft mitt under året 2024, tillämpas under samma år två olika skattesatser på samma nyttigheter. Detta bedöms också som en engångsföreteelse öka den administrativa bördan av beskattningen för mervärdesskatteskyldiga, till exempel för dem som deklarerar års- eller kvartalsvis och som kommer att deklarerera mervärdesskatt enligt olika skattesatser med deklarationen för en och samma skatteperiod. På samma sätt bedöms det uppstå kostnader av engångsnatur för 2024 i situationer där man i bokföringssystemet behöver beakta till exempel rättelseposter som infaller vid olika tidpunkter, och i situationer där den skattskyldige använder sig av till exempel årsavtal eller årsavdrag där skattesatsen ändras under avtalets giltighetstid.

Eftersom variationen bedöms vara betydande när det gäller kostnaderna och det saknas ett exakt kunskapsunderlag i fråga om detta, är det inte möjligt att ge en uppskattning i euro av propositionens totala konsekvenser för nivån på de administrativa kostnaderna. Propositionen bedöms dock inte medföra några bestående tillägg när det gäller företagens administrativa kostnader.

3.2.4 Slopande av skattelättnaden vid den nedre gränsen för skattskyldighet

I en proposition som riksdagen lämnade i maj 2024 (RP 50/2024 rd) föreslås det att lättnaden vid den nedre gränsen för skattskyldighet slopas från och med den 1 januari 2025. Slopandet av lättnaden gäller företag vars omsättning under räkenskapsperioden är 0–30 000 euro. I regeringspropositionen om den nedre gränsen har slopandet av lättnaden vid den nedre gränsen bedömts öka skattebördan särskilt för små arbetskraftsintensiva företag som i huvudsak säljer till konsumenter. Höjningen av den allmänna skattesatsen bedöms ha gemensamma konsekvenser med slopandet av skattelättnaden vid den nedre gränsen för skattskyldighet. Enligt uppskattningar kommer höjningen av den allmänna skattesatsen att ytterligare bidra till ökningen av skattebördan till följd av slopandet av lättnaden vid den nedre gränsen.

3.2.5 Konsekvenser för hushållen

De nyttigheter som omfattas av den allmänna mervärdesskattesatsen och försäkringspremieskattesatsen utgör uppskattningsvis 40 procent av hushållens konsumtionsutgifter. De föreslagna ändringarna berör därmed en stor del av hushållens konsumtion.

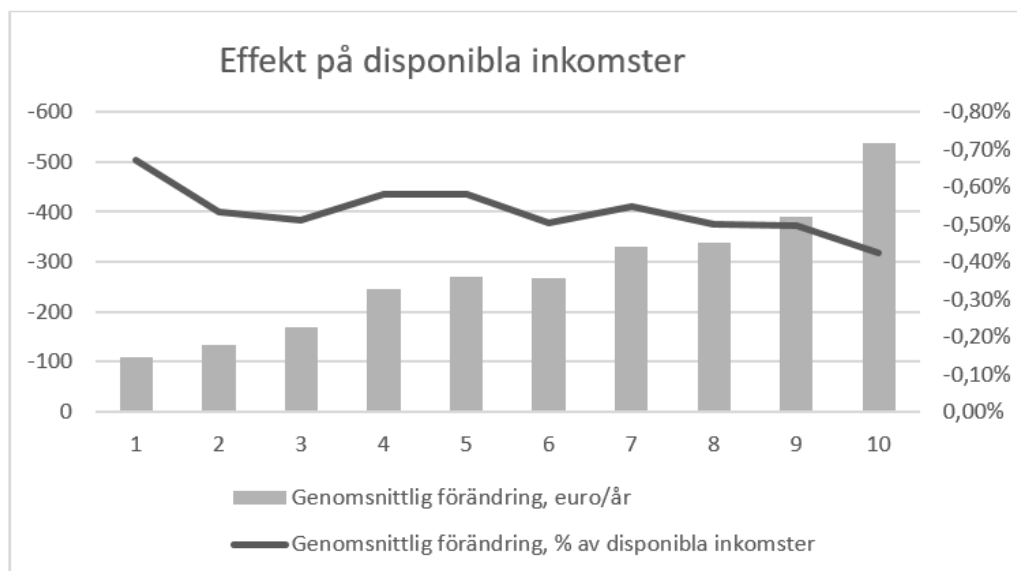
Till den del de föreslagna höjningarna överförs till priserna beräknas hushållens köpkraft minska till följd av propositionen. Nivån på minskningen av köpkraften, utifrån antagandet att höjningarna överförs till priserna i sin helhet och att konsumtionsstrukturen förblir oförändrad, bedöms närmare i nästa avsnitt.

För att göra en bedömning av de exakta konsekvenserna för hushållen behövs också information om eventuella förändringar i konsumentbeteendet. Det är dock mycket svårt att bedöma beteendeförändringar när ändringarna gäller en så stor mängd nyttigheter.

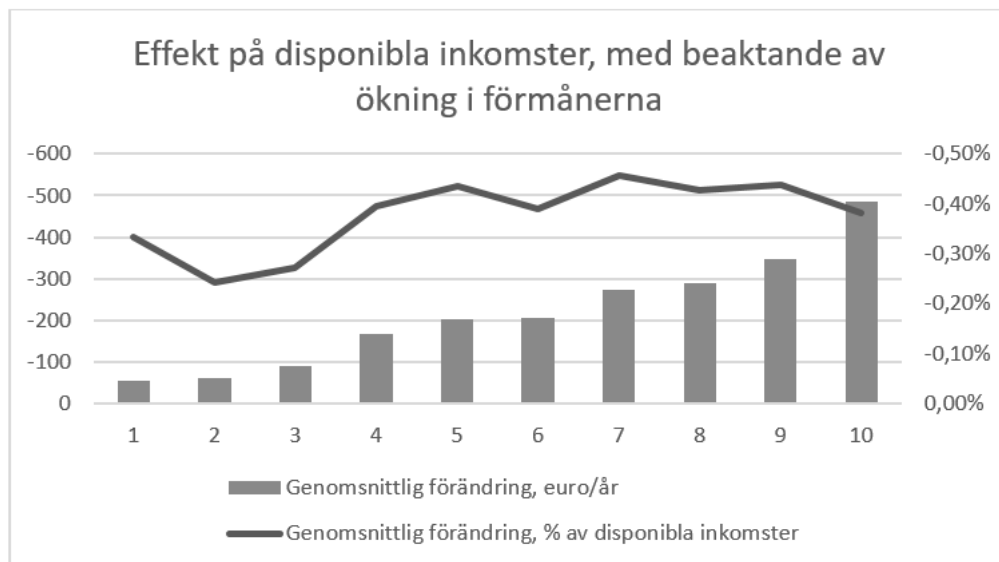
3.2.6 Konsekvenser för inkomstfördelningen

Höjningarna av konsumtionsskattesatserna inverkar på inkomstfördelningen på två sätt. Det första är genom hushållens köpkraft, eftersom mer skatt betalas för samma konsumtion. Om det totala beloppet av ett hushålls konsumtion inklusive skatt ska förbli oförändrat, måste konsumtionen minska med ett belopp som motsvarar den höjda skatten. Den andra kanalen som höjningarna inverkar genom är indexbundna sociala förmåner. Höjningarna av konsumtionsbeskattningen höjer priserna och påskyndar en förändring i konsumentprisindex. Vissa sociala förmåner är kopplade till förändringar i den allmänna prisnivån, vilket innebär att en skatteförhöjning höjer nivån på dessa förmåner och förmånstagarnas disponibla inkomster. Eftersom de sociala förmånerna är mer koncentrerade till hushåll med låga inkomster än hushåll med höga inkomster kan ökningen i nivån på de indexbundna sociala förmånerna bedömas lindra konsekvenserna av höjningen av skattesatserna för inkomstfördelningen. Denna lindring sker dock enligt tidtabellen för justeringen av förmånerna, dvs. med ca 1–2 års fördröjning. Dessutom har justeringarna av vissa indexbundna sociala förmåner frysts fram till 2027, vilket minskar den mekanism som utjämnar skillnaderna i inverkan på köpkraften mellan inkomstdecilerna.

Propositionens uppskattade konsekvenser för hushållens köpkraft inom olika inkomstdeciler åskådliggörs i figuren nedan. Resultaten presenteras som effekter på årsnivå och under antagandet att skatteförhöjningarna överförs i sin helhet till priserna. Vid granskningen av konsekvenserna för inkomstfördelningen har man antagit att konsumtionsstrukturen förblir oförändrad. Staplarna visar den genomsnittliga effekten av höjningen på de disponibla inkomsterna i euro och strecket visar den genomsnittliga effekten i förhållande till disponibla inkomster. Propositionens effekt i euro är störst i de högre inkomstdecilerna, men i förhållande till de disponibla inkomsterna mest betydande i de lägsta inkomstdecilerna. Den relativa köpkraften försvagas mest i den lägsta inkomstdecilen och minst i den högsta inkomstdecilen. I den lägsta inkomstdecilen försvagas köpkraften med ca 0,67 procent och i den högsta med 0,42 procent. Hushållens köpkraft försvagas i genomsnitt med 0,53 procent.

I följande figur har man försökt beakta den genomsnittliga effekten av ökningen i de indexbundna förmånerna för inkomstdecilerna. Ändringarna i de sociala förmånerna har beräknats med hjälp av ett annat material än konsekvenserna för konsumtionen. Den samlade effekten på köpkraften av skatteförhöjningens direkta inverkan och ökningen i de sociala förmånerna är således riktgivande. Vid bedömningen av effekten på förmånerna har man utgått från att skatteförhöjningarna i sin helhet överförs på priserna. Dessutom ökar de sociala förmånerna i verkligheten med fördröjning, men i figuren har skatteförhöjningens inverkan på förmånerna beaktats för samma år som skatteförhöjningens inverkan i sig. I figuren visar staplarna den genomsnittliga effekten på de disponibla inkomsterna i euro med beaktande av effekten på förmånerna och strecket visar den genomsnittliga effekten i förhållande till disponibla inkomster. Utifrån dessa två figurer kan man bedöma att en ökning i nivån på de indexbundna förmånerna minskar effekten i euro av den försvagade köpkraften i alla inkomstdeciler. Dessutom dämpar ökningen i förmånerna minskningen av köpkraften i förhållande till de disponibla inkomsterna i synnerhet i de lägre inkomstdecilerna. I den granskning där effekten på förmånerna ingår bör man dock beakta de tolkningsbegränsningar som beror på skillnader i materialet, vilket innebär att den exakta nivån av konsekvenserna är förenad med osäkerhet.

Gini-koefficienten, som mäter inkomstfördelningens ojämlikhet, beräknas till följd av propositionen stiga med 0,02 procentenheter, dvs. inkomstskillnaderna beräknas öka något. När man däremot utöver den direkta effekten av höjningen av skattesatserna beaktar den indirekta effekt som förmedlas genom de indexbundna förmånerna, beräknas Gini-koefficienten sjunka med 0,01 procentenheter, dvs. inkomstskillnaderna beräknas minska något. Tolkningen av Gini-koefficienten när det gäller effekten på förmånerna är dock förknippad med samma förbehåll som nämns i föregående stycke.

3.2.7 Totalekonomiska konsekvenser

Propositionens totalekonomiska konsekvenser har bedömts enligt finansministeriets KOOMA-modell. Ekonomin anpassar sig med fördröjning och därför har resultaten av modellen

presenteras som en förändring i förhållande till referensscenariot för samhällsekonomin på 2026 års nivå. Referensscenariot visar den makroekonomiska utvecklingen utan ändringar i skattesatserna.

Bruttonationalprodukten beräknas vara ca 0,2 procent lägre än i referensscenariot för samhällsekonomin.

Den privata konsumtionen beräknas ligga på ca 0,5 procent lägre nivå än i referensscenariot för samhällsekonomin. Propositionen bedöms inte ha några betydande konsekvenser för den offentliga konsumtionen. Antalet investeringar beräknas vara sammanlagt ca 0,1 procent högre än i referensscenariot.

Exportvolymen beräknas vara sammanlagt ca 0,1 procent högre än i referensscenariot. Mervärdesskatt betalas inte på export, vilket innebär att propositionen inte beräknas belasta utvecklingen inom exporten. Exportföretagens konkurrenskraft kan däremot uppskattas bli bättre i förhållande till den inhemska marknaden. Importvolymen beräknas däremot vara sammanlagt ca 0,1 procent lägre än i referensscenariot.

3.2.8 Konsekvenser för sysselsättningen

Sysselsättningseffekterna av propositionen har bedömts enligt finansministeriets KOOMA-modell. Resultaten av modellen har presenteras som skillnaden mot referensscenariot för samhällsekonomin på 2026 års nivå.

Som en följd av propositionen beräknas sysselsättningen ligga på ca 0,1 procent lägre nivå än i referensscenariot för samhällsekonomin. Antalet sysselsatta beräknas vara drygt 3 000 personer lägre än i referensscenariot och antalet arbetslösa beräknas vara ca 2 000 personer högre än i referensscenariot.

Nedgången i sysselsättningen bedöms ha samband med bland annat en minskad efterfrågan på arbete till följd av minskad konsumtion. Man har inom den ekonomivetenskapliga forskningen försökt förklara sambandet mellan skärpt konsumtionsbeskattning och beräknad nedgång i sysselsättningen också genom arbetsutbudet. Sysselsättningen kan beräknas sjunka till följd av skärpt konsumtionsbeskattning bland annat eftersom en skärpning i beskattningen av konsumtion beräknas minska konsumtionsmöjligheterna och göra fritiden mer attraktiv på bekostnad av arbetsutbudet⁵.

Också en ökning i nivån på de indexbundna sociala förmånerna i samband med att priserna stiger kan skapa incitament att minska utbudet av arbete. Hur mycket en ökning i nivån på förmånerna bidrar till minskad sysselsättning kan dock inte bedömas exakt med hjälp av de tillgängliga modellerna.

3.3 Konsekvenser för jämställdheten mellan könen

Den konsumtion som omfattas av den allmänna mervärdesskattesatsen och försäkringspremieskatten inbegriper ett brett utbud av varor och tjänster. De kanaler där

⁵ Johansson m.fl. 2008. Taxation and economic growth. OECD Economics Department Working Papers, No. 620.

skatteförhöjningen inverkar är lika, oberoende av kön. Därför bedöms propositionen inte ha några konsekvenser för jämställdheten mellan könen.

Den minskning av köpkraften i förhållande till inkomsterna som propositionen medför bedöms beröra kvinnor i något högre grad, eftersom kvinnornas disponibla inkomster i genomsnitt är mindre än männens⁶.

3.4 Konsekvenser för myndigheterna

De föreslagna ändringarna ökar behovet av styrning och de administrativa kostnaderna inom Tullen och Skatteförvaltningen. Höjningen av skattesatserna förutsätter bland annat ändringar i Tullens och Skatteförvaltningens informationssystem. I fråga om Tullen beräknas de kostnader av engångsnatur som hänför sig till informationssystemen förbli små. I fråga om Skatteförvaltningen beräknas de kostnader av engångsnatur som hänför sig till informationssystemen uppgå till ca 196 000 euro. De föreslagna ändringarna kan i någon mån medföra behov av tilläggsfinansiering för Skatteförvaltningen.

4 Remissvar

Utlåtande om propositionsutkastet lämnades av 20 instanser. Utlåtande lämnades av Ålands landskapsregering, Bilimportörerna och -industrin rf, Finlands näringsliv rf, Finanssiala ry, Hyvinvointiala HALI ry, Finsk Handel rf, Centralhandelskammaren, Turism- och Restaurangförbundet rf, Mikro- och ensamföretagare rf, Arbetsgivarna för servicebrancherna PALTA rf, Finlands Olympiska Kommitté rf, SOSTE Finlands social och hälsa rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Suomen Tekstiili ja Muoti ry (STJM), Finlands Revisorer rf, Suomen veroasiantuntijat ry, Företagarna i Finland, Ekonomistyringsförbundet i Finland rf, Skatteförvaltningen och Skattebetalarnas Centralförbund rf.

I vissa utlåtanden ansågs en höjning av mervärdesskattesatsen vara det bästa och effektivaste sättet att öka statens skatteinkomster. Å andra sidan förhöll man sig i flera utlåtanden skeptiskt eller negativt till höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen, och i flera utlåtanden ansågs en höjning av skattesatserna med 1,5 procent vara för stor.

I nästan alla utlåtanden ansågs tidtabellen för ikraftträdandet vara problematisk. Enligt utlåtandena kommer företagen inte att kunna genomföra behövliga systemändringar och andra ändringar på så kort tid. Därför föreslogs det i utlåtandena att ikraftträdandet skjuts upp med minst en månad eller helst till ingången av 2025. I vissa utlåtanden fästes också uppmärksamhet vid att nya skattesatser som innehåller decimaltal kan vara problematiska med tanke på systemen. I några utlåtanden ansågs det att konsekvensbedömningen i propositionen är bristfällig. Enligt dem borde man i konsekvensbedömningen ha beaktat bland annat andra åtgärder som regeringen fattat beslut om när det gäller höjningen av mervärdesskattesatserna samt regeringens förslag om slopande av skattelättnaden vid den nedre gränsen för skattskyldighet vid ingången av 2025.

Syftet med de beslut som regeringen fattade vid ramförhandlingarna är att förbättra hållbarheten i de offentliga finanserna och skapa förutsättningar för att stoppa skuldsättningen. Syftet med de skatteåtgärder som vidtogs vid ramförhandlingarna är att stärka de offentliga finanserna. Att skjuta upp ikraftträdandet av höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen och skattesatsen

⁶ Statistikcentralen, inkomstfördelningsstatistik.

för försäkringspremier med en månad till ingången av oktober 2024 innebär för staten en förlust av mervärdesskatteintäkter på 80 miljoner euro och en förlust av försäkringspremieskatt på 5 miljoner euro år 2024, jämfört med en situation där skattesatserna höjs i början av september. Att skjuta upp ikraftträdandet till ingången av 2025 innebär för staten en förlust av mervärdesskatteintäkter på ca 161 miljoner euro och en förlust av försäkringspremieskatt på 14 miljoner euro år 2024. Att minska höjningen av skattesatserna från 1,5 procent till 1,0 procent innebär för staten, beräknat på 2025 års nivå, en årlig förlust av skatteintäkter på sammanlagt ca 340 miljoner euro, jämfört med en situation där skattesatserna höjs med 1,5 procent. Av de orsaker som nämns ovan har det inte gjorts ändringar när det gäller tidpunkten för ikraftträdandet av de nu föreslagna ändringarna eller nivån på höjningen av skattesatserna.

Regeringen har för avsikt att lämna separata propositioner om de andra ändringarna som gäller skattesatserna vid mervärdesskattningen. I dessa propositioner kommer konsekvenserna av de ändringar som föreslås i dem att bedömas. Därför har motiveringen till den aktuella propositionen inte preciserats eller kompletterats till dessa delar. Konsekvensbedömningen i propositionen har kompletterats i fråga om slopandet av skattelättnaden vid den nedre gränsen för skattskyldighet. I övrigt ansågs det att konsekvensbedömningen inte behöver kompletteras.

I några utlåtanden framfördes det bland annat att det finns skäl att höja den kalkylerade återbäringen enligt 130 a § i mervärdesskattelagen. Den kalkylerade återbäring som avses i 130 a § i mervärdesskattelagen påverkas av många faktorer, bland vilka den allmänna mervärdesskattesatsen bara är en faktor. Det finns många osäkerhetsfaktorer när det gäller hur ändringen av den allmänna skattesatsen inverkar på prisnivån, och det går inte att bedöma ändringens eventuella inverkan på nivån för den kalkylerade återbäringen innan ändringen träder i kraft. Vid finansministeriet har man bland annat i samband med beredningen av social- och hälsovårdsreformen granskat nivån på den kalkylerade återbäringen och då har man inte noterat att förändringar i den allmänna skattesatsen direkt skulle ha inverkat på vilken nivå den kalkylerade återbäringen borde fastställas till. I samband med denna proposition är det således inte motiverat att göra ändringar i nivån på den kalkylerade återbäringen. Behovet av att ändra nivån på den kalkylerade återbäringen kan bedömas först senare när information om de eventuella konsekvenserna av ändringen av skattesatsen finns tillgänglig.

I vissa utlåtanden lyfte man fram frågan om samordning av bestämmelserna i tobakslagen (549/2016), lagen om tobaksaccis (1470/1994) och mervärdesskattelagen när det gäller försäljning av produkter vars pris ska anges på förpackningen, till exempel tobaksprodukter. Vid den fortsatta beredningen har man utifrån utlåtandet från Finsk Handel utrett möjligheten att tobaksprodukter återförs från butikerna till skatteupplag i enlighet med 83 § 5 mom. i punktskattelagen för att prissättas på nytt och därefter överläts på nytt för konsumtion och levereras tillbaka till butikerna. Till skillnad från vad som konstateras i Finsk Handels utlåtande begränsar 20 och 26 § i tobakslagen inte leveransen av produkter till butikerna när det är fråga om prisförändringar. De i paragraferna nämnda anmälningarna om produkter som ska göras till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården av tillverkarna eller importörerna sex månader innan produkterna släpps ut på marknaden gäller nya tobaksprodukter (20 §) samt elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och nikotinfria vätskor för förångning (26 §). Med nya tobaksprodukter avses sådana tobaksprodukter som är av en helt ny typ på marknaden. De anmälningar om produkter som enligt 20 och 26 § i tobakslagen ska göras till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården innehåller till exempel produktens ingredienser och toxikologiska uppgifter. Om det sker en väsentlig förändring i fråga om en produkt, till exempel i receptet, ska det göras en ny anmälan om produkten. Tobakslagens 20 och 26 § hindrar således inte att produkter återförs till skatteupplag för att prissättas på nytt och därefter levereras tillbaka till butikerna innan den föreslagna skatteändringen träder i kraft.

I vissa utlåtanden önskades det att Skatteförvaltningen ger närmare anvisningar om tillämpningen av övergångsbestämmelserna och att anvisningarna ges så snabbt som möjligt. Skatteförvaltningen har för avsikt att ge närmare anvisningar om tillämpningen av ikraftträdandebestämmelserna. Enligt uppgifter från Skatteförvaltningen är avsikten också att försäljning enligt skattesatserna 24 och 25,5 procent ska uppges i skattedeklarationen under samma punkt och att Skatteförvaltningen inte fogar en ny punkt för skattesatsen 25,5 procent till deklarationen.

5 I kraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft den 1 september 2024.

Lagen ska tillämpas när skyldigheten att betala skatt uppkommer den dag lagen träder i kraft eller därefter. På förskottsbetalningar som inlöst före lagens ikraftträdande tillämpas den tidigare lagstiftningen. Detta motsvarar den praxis som tillämpats vid tidigare ändringar av skattesatsen. I ikraftträdandebestämmelsen ingår en undantagsbestämmelse om gemenskapsinterna förvärv.

Enligt ikraftträdandebestämmelsen i lagen om skatt på vissa försäkringspremier ska lagen tillämpas på försäkringspremier som betalas för en försäkringsperiod som börjar den dag då lagen träder i kraft eller därefter. I fråga om sådana försäkringar som enligt villkoren förnyas årligen och fortsätter en försäkringsperiod åt gången om försäkringen inte sägs upp, innebär ikraftträdandebestämmelsen att lagen tillämpas från och med den försäkringsperiod som inleds den dag då lagen träder i kraft eller därefter.

6 Förhållande till andra propositioner

Propositionen hänför sig till den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 84 och 85 b § i mervärdesskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i mervärdesskattelagen (1501/1993) 84 och 85 b §, sådana de lyder i lag 706/2012,
som följer:

84 §

I skatt ska betalas 25,5 procent av skattegrunden, om inte något annat anges i 85 eller 85 a §.

85 b §

Med avvikelse från 85 och 85 a § ska i skatt betalas 25,5 procent av skattegrunden för sådana
förpackningar och transportföremål som berättigar till ersättning vid återsändande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas, om inte något annat föreskrivs nedan, när skyldigheten att betala skatt
uppkommer efter ikraftträdandet av lagen.

Lagen ska tillämpas på sådana gemenskapsinterna varuförvärv som enligt 138 b § hänförs till
kalendermånaderna efter lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om skatt på vissa försäkringspremier

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skatt på vissa försäkringspremier (664/1966) 3 §, sådan den lyder i lag 708/2012, som följer:

Skattebeloppet utgör 25,5 procent av försäkringspremier utan skatt.
3 §

Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagen tillämpas på försäkringspremier som betalas för en försäkringsperiod som börjar den dag då lagen träder i kraft eller därefter.

Helsingfors den 30 maj 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Finansminister Riikka Purra

1.

Lag

om ändring av 84 och 85 b § i mervärdesskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i mervärdesskattelagen (1501/1993) 84 och 85 b §, sådana de lyder i lag 706/2012,
som följer:

Gällande lydelse

84 §
I skatt ska betalas 24 procent av
skattegrunden, om inte något annat anges i 85
eller 85 a §.

85 b §
Med avvikelse från 85 och 85 a § ska i skatt
betalas 24 procent av skattegrunden för
sådana förpackningar och
transportförnödenheter som berättigar till
ersättning vid återsändande.

Föreslagen lydelse

84 §
I skatt ska betalas 25,5 procent av
skattegrunden, om inte något annat anges i 85
eller 85 a §.

85 b §
Med avvikelse från 85 och 85 a § ska i skatt
betalas 25,5 procent av skattegrunden för
sådana förpackningar och
transportförnödenheter som berättigar till
ersättning vid återsändande.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Denna lag tillämpas, om inte något annat
föreskrivs nedan, när skyldigheten att betala
skatt uppkommer efter ikraftträdandet av
lagen.
Lagen ska tillämpas på sådana
gemenskapsinterna varuförvärv som enligt
138 b § hänförs till kalendermånaderna efter
lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om skatt på vissa försäkringspremier

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skatt på vissa försäkringspremier (664/1966) 3 §, sådan den lyder i lag 708/2012, som följer:

Gällande lydelse

Skattebeloppet utgör 24 procent av försäkringspremier utan skatt.

Föreslagen lydelse

Skattebeloppet utgör 25,5 procent av försäkringspremier utan skatt.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagen tillämpas på försäkringspremier som betalas för en försäkringsperiod som börjar den dag då lagen träder i kraft eller därefter.*
